

N:o 30.

Ank. till Riksd. Kansli d. 30 April 1867, kl. 2 e. m.

Betänkande, med förslag rörande 1 Artikeln i Banko-reglementet.

Första artikeln i Banko-reglementet, omfattande §§ 1—4, innehåller i § 1 en ifrån Regeringsformens 72 § hemtad allmän bestämmelse; i § 2 angifvas föremålen för Bankens verksamhet, och i § 3 bestämmes beloppet af dess kapital-öferskott eller grundfond.

I dessa §§ har Utskottet icke funnit någon ändring erforderlig, hvar-
emot sådan måste ske i vissa delar af § 4, som angår Bankens s. k. *reserv-
fond*, samt omförmäler hvad som skall å ena sidan till denna fond öfverföras
och å den andra derifrån afföras.

I afseende på den förra delen förekommer endast, att, sedan Kongl. Myntverket numera till fullo återbetalt det vid 1856—1858 årens riksdag detsamma från Banken meddelade räntefria lån å 50,000 Riksdaler, den härom handlande punkten 1:o) i nuvarande § 4 bör utgå.

Af paragrafens sednare del måste 1:sta punkten, om hvad som skall utaf Bankens behållna vinst till Riksgälds-kontoret aflemnas, ställas i öfver-
ensstämmelse med Riksdagens härutinnan fattade beslut.

För öfrigt har Utskottet i sammanhang med denna § tagit i öfvervä-
gande en af Herr C. A. *Mannerskantz* i Andra Kammaren väckt motion, N:o 248, deri framställas följande förslag:

att, i ändamål att förse jordbruksnäringen med förlag å för denna näring lämpliga tider, af Riksbankens medel skall bildas en fond, som huf-
vudsakligen bör användas att befordra omloppet af sådana på jordfastighets-
hypotheek grundade obligationer, som äro ställda att amorteras inom en tid af
högst tio år;

att Fullmäktige skola bemyndigas träffa aftal med Allmänna Hypotheks-
bankens direktion angående sättet och villkoren för dylika obligationers sprid-

ning och hållande i omlopp under Riksbankens medverkan inom allmänna rörelsen;

att till bildande af ofvannämnda fond skola användas: de kapitalinbetalningar, som ingå ifrån Hypotheksbanken för dit öfverflyttade fastighetslån, från upphörande filial-banker för dem lemnade försträckningar, samt genom amortering å de obligationer, som af Banken innehafvas, och — i händelse densamma icke oundgängligen för Statsverkets behof måste användas — Bankens upplupna vinst.

Anledningen till anförda förslag har motionären angifvit, i det han erinrat om den penningebrist, som under flera år varit rådande särdeles inom jordbruksnäringen, och hvad dess idkare beträffar gjort sig så mycket känbarare, som penningeströmmen här i landet hufvudsakligen i det afseendet antagit en förändrad riktning, att den förut vanliga omedelbara utlåningen man och man emellan på längre tider förvandlat sig till en förlagsrörelse genom förmedlande penninge-anstalter på så korta tider, att derigenom i hög grad försvårats möjligheten för jordbrukarne att få det, synnerligast i följd af en inom denna näring yppad utsträckt verksamhet, ökade behovet af olika slags förlagskapital, på för dem passande vilkor, uppfyllt; och har motionären närmare förklarat syftningen af sitt förslag, i det han anför, *dels* huru som utgifvandet af på jordhypothek grundade obligationer af sådan beskaffenhet, att de genom utfäst kort omloppstid och tillräckligt hög kapital-lega kunde blifva med lätthet afsättliga på den inhemska kapitalmarknaden, skulle kraftigt verka att till jordbruksnäringen draga de kapital, som inom landet hopsparas eller blifva lediga till ny användning och bereda jordbrukarne utväg att under ostördt arbete på deras jordstyckens förbättring kunna genom några års ihärdiga ansträngningar söka aflyfta åtminstone någon del af den nedtyngande skuldbörda, som nu hvilar på den Svenska jorden; och *dels* att — då det måste anses för hela samhället gagneligt att befrämja utvecklingen af en dylik landets största näring till fördel inrättad inhemska obligationsrörelse, som snart skulle göra all utländsk upplåning för jordbruket öfverflödig — Riksbanken derföre borde sättas i tillfälle att genom anordnande af dertill erforderliga medel åt denna rörelse gifva den starka impuls, som särdeles vid dess första uppkomst vore nödig, för att, genom vid Bankens samtliga kontor fortgående köp och försäljningar deraf, bidra att underlätta obligationernas spridning, befordra deras obehindrade omlopp samt göra dem inom landet allmänt gångbara.

I detta ur flera synpunkter viktiga ämne bör Utskottet erinra, att vid sistlidna riksdag beslöts, bland andra förändringar i Kongl. Förordningen af den 26 April 1861 angående en allmän hypotheksbank samt angående de allmänna grunderna för hypotheks-föreningars bildande och framtida verksamhet, en för-

ändring, som hade till ändamål att sätta hypotheksbanken i tillfälle att utgifva obligationer med sådana villkor, som lämpade sig för den inhemska kapitalmarknaden, hvilken förändring sedermera erhållit Kongl. Maj:ts godkännande genom Kongl. Kungörelsen den 5 Oktober 1866; äfvensom att Banko-Utskottet vid sistlidna riksdag föreslog en ändring af Reglementets 4 § i den syftning, som nu änyo är ifrågasatt, ehuru denna ändring då icke vann Riksdagens bifall.

Det synes Utskottet otvifvelaktigt, att, för så vidt Riksbanken kan och bör träda emellan för att genom särskilda åtgärder åt jordbruksnäringen gifva ett kraftigare understöd, än som genom Bankens verksamhet i allmänhet kommer denna, liksom andra näringar, till godo, det i förevarande motion föreslagna sätt att tillvägagå både för jordbruksnäringen vore fördelaktigt och har ett afgjort företräde framför anordnandet på ett eller annat sätt inom Banken sjelf af en lånerörelse, som vore afsedd uteslutande för jordbrukare och i hvilken lån på långa återbetalningstider utlemnades; men, oafsedt hvad åsigt man i sjelfva saken må hysa, förekommer för närvarande en omständighet, som utgör hinder för antagandet af motionärens förslag. Då nemligen Riksdagen beslutat, att 1,800,000 R:dr, eller i det aldra närmaste hela den behållna vinsten för år 1865, skall redan under innevarande år från Banken till Riksgälds-kontoret aflemnas, så har i följd häraf Banken, som redan vid förra riksdagen ålades att under detta år utbetala 1,700,000 Riksdaler af 1864 års vinst, alltså att inom årets lopp till Riksgälds-kontoret aflemna icke mindre än 3,500,000 Riksdaler. Härigenom är således icke allenast den tillgång i bankovinsten, som Herr Mannerskantz eventuellt ifrågasatt för det i hans motion uppgifna ändamål, redan på annat sätt tagen i anspråk, utan dessutom blifva de tillgångar Bankens reservfond för närvarande eger och under årets lopp ytterligare kan beräknas erhålla, så anlitade, att ett vidare anvisande på denna fond af något betydligare belopp icke bör ifrågakomma, och Riksbanken kommer alltså tillvidare att sakna medel till afsättande af särskild fond för det ifrågasatta inköpet af obligationer.

Genom hvad nu blifvit anfördt, anser Utskottet sig jemväl hafva besvarat det förslag, Herr C. Hasselrot i en inom Första Kammaren väckt och redan i Utskottets Memorial N:o 13, för så vidt densamma angår bankovinsten, behandlad motion, N:o 35, framställt derom att till hypotheksbanken måtte, emot dess till Riksbanken ställda obligationer, öfverlemnas dels återstoden af den gamla fastighets-lånefonden, dels inflytande försträckningar från upphörande filialbanker, dels ock, i den mån den blir tillgänglig, den nu redovisade bankovinsten eller af densamma minst en million Riksdaler; och får Utskottet alltså hemställa,

1:o)

att Herrar C. A. Mannerskantz och C. Hasselrots nu omförmälda motioner icke må till någon åtgärd föranleda.

Under förutsättning af bifall härtill föreslår Utskottet följande lydelse för motsvarigheten till nuvarande Reglementes § 4:

2:o)

Skilnaden emellan beloppet af högsta tillåtna sedelutgifning och beloppet af beräknad sedelstock utgör Bankens *reservfond*.

Till denna fond skola öfverföras:

1:o) inbetalningarne å utestående lån mot in-teckning uti hus och jord i städerna, till skiften och odlingar samt på äldre låne-banko-obligationer;

2:o) återbetalda filialbanks-försträckningar;

3:o) inbetalningar å obligationer;

4:o) inbetalningar å allmänna hypotheksbankens skuld för öfvertagna fordringar mot in-teckning i fast egendom på landet;

5:o) inflytande vinstmedel.

Och berättigas Fullmäktige derjemte att, om och när någon del af handels- och närings-diskontfonden eller allmänna diskontfonden befinnes obegagnad, öfverflytta de icke använda medlen till reservfonden, med förbindelse för Fullmäktige att, derest Bankens ställning det medgifver, dessa medel återställa, då de varda för det ursprungliga ändamålet erforderliga.

Från reservfonden skola afföras:

1:o) det belopp, 3,500,000 Riksdaler, af Bankens åren 1864 och 1865 upplupna vinst, som under detta år skall till Riksgälds-kontoret aflemnas;

2:o) den förstärkning af handels- och närings-diskontfonden vid diskont- och låne-kontoren, som erfordras då uttagningarne på upp- och afskrifningsräkning öfverstiga i kassa eller på räkning inestående belopp;

3:o) de för Bankens ränte-utgifter, förvaltningskostnader m. m. erforderliga medel;

äfvensom, då Bankens säkerhet det medgifver och allmänna rörelsen sådant påkallar, förstärkningar af handels- och närings-diskontfonden samt medel för liqvid af obligationer, som Banken, på grund af uppgjortt kontrakt eller

eljest, öfvertager eller inköper; allt under vilkor att det stadgade maximum för sedelstock ej öfverskrides.

Stockholm den 30 April 1867.

W. F. Tersmeden,

Ordförande.

N:o 31.

Ank. till Riksd. Kansli d. 30 April 1867, kl. 2 e. m.

Utlåtande, i anledning af Herr E. Dofséns motion om upphörande af utländsk skuldsättning och införande af ett inhemskt statskredit-system.

Till Banko-Utskottet har blifvit remitterad en af Herr *E. Dofsén* i Andra Kamnaren väckt motion, N:o 70, deri föreslås, att Riksdagen under förhanden varande konjunkturer vid denna riksdag icke måtte besluta upptagande af några nya lån på utrikes ort, utan införa ett inhemskt statskredit-system.

Anförande att en vidare utsträckt utländsk skuldsättning skulle medföra menliga påföljder. åsyftar motionären att för fyllande af den brist, som antagligen komme att uppstå i tillgångarne för fyllande af statsbehofven vid denna riksdag, söka frammana de tillgångar, hvilka kunna vara tillgängliga inom landet, och föreslår i sådant afseende, att Riksgälds-kontoret skulle utgifva obligationer till det belopp, som af Riksdagen för statsregleringen bestämmes, ställda på innehafvaren och uppsägbara endast å Statens sida, samt att i den mån penningar behöfvas, Riksgälds-kontoret skulle öfverlemna obligationerna till Riksbanken, som genast i sina sedlar skulle utbetala det erforderliga beloppet, och derefter i mån af behof försälja obligationerna; framställande motionären derjemte åtskilliga förslag, som afse att göra dessa obligationer begärliga och lätt gångbara i den allmänna rörelsen.